



SZENT GYÖRGY-HEGY

Kápolnák és orgonák

LELET Közösség, kultúra és építészet

Középülettervezési Tanszék, 2023

Tárgyfelelős: Fazekas Katalin DLA, egyetemi adjunktus

Oktatók: Fejérdy Péter DLA egyetemi docens, Oroszlány Miklós meghívott oktató

Tárgyleírás

A LELET - Közösség, kultúra és építészet tárgy egy választott régió vagy közösség mélyebb társadalmi, történeti, kulturális hátterét, ezzel együtt építészetét és ezek összefüggéseit vizsgálja. Minthogy az építészet a kultúra legmélyebb társadalmi értékeiben gyökerezik, azt fizikai formában fejezi ki, az egyes tervezési feladatok helyszíneinek alapos feltérképezésénél is fontos annak megismerése. A kutatás eredménye a helyszín sokszínűségének, a sajátosságok személyes szűrőn keresztül kialakult képének, részleteinek dokumentálása. Az ismeretek alapján a hallgatók egyénileg vagy csoportosan a félév során kreatív, alkotói munkát hoznak létre.

A kurzus felépítése

„A helyet nem szabad összetéveszteni a térrel. A tér és a hely között az a különbség, hogy a térnek száma, a helynek arca van. A tér, ha csak nem kivételes, minden esetben pontos vonalakkal határolható, területe négyzetmilli méterre kiszámítható és alakja körzővel és vonalzóval megrajzolható. A tér mindig geometriai ábra. A hely mindig festmény és rajz, és nincs belőle több, mint ez az egy. A térnek képlete, a helynek génusza van. Mert nemcsak természet és környezet, föld, talaj, éghajlat, növényzet, vizek, hegyek és mind ez együttesen. A hely nemcsak az, ahol a dolgok vannak. A helybarátságos, vagy ellenszenves, félelmetes, vagy szelíd, nyugodt, vagy fenséges, és a nyelvnek alig van jelzője, amit ne lehetne a helyre alkalmazni. Két egyforma hely éppúgy nincs, mint megismétlődő pillanat.

...

A helynek nemcsak fizikája, hanem metafizikája is van és nemcsak látvány, hanem génusz. Ezért nem határozható meg, csak lerajzolható, mert nem kiszámítható, mert arc.

...

A hely sohasem definiálható, ezért a helynek nincs tudománya, ellenben van költészete, művészete és mítosza. A tájképfestés nem más, mint hódolat a hely génusza előtt. A kínai és a japán kertművészet szuverén helyeket teremt, hegységeket és tavakat, erdőket és réteket, és keleten a helyekben való gyönyörködés éppen olyan magas szenvedély volt, mint a zene hallgatása.”

(Hamvas Béla: Öt génusz)

A kurzus során a tervezési helyszínünk a Szent György-hegy lesz, a Balaton-felvidék egyik jellegzetes tanúhegye, amely nemcsak kialakulásának története, különös szubmediterrán mikroklímája, vagy az ott termelt különleges borok okán érdekes. A hegy történeti múltjának és jelenének tanulmányozása során, ill. a helyiek megismerése közben a látogató különös embereket, történeteket ismerhet meg. Egy olyan közösség él itt, amely szoros kapcsolatban van a hegy természeti adottságaival, és évről évre alakítja azt, kíséri a hegy képének formálódását. A hegy látképét habár a szőlősorok uralják, számos változás történt itt az elmúlt évek során, kolostorrom került elő, kápolna maradt magára, majd omlott le, mindeközben újabb kolostor épült, új borászatok nyíltak. A változásokkal párhuzamosan talán a terület karaktere, annak erős atmoszférája különleges, érdekes embereket sodort ide. Természetesen vannak helyiek is, akik generációk óta építik a hegyet, tartják kapcsolatot a természettel, és segítenek az újonnan érkezőknek. A beszélgetések és a találkozások itt gyakran a szőlőtermesztés és a bor köré fonódnak.

A természeti adottságok mellett különösen érdekes, hogy a három falu, Kisapáti, Raposka és Hegymagas közé zárt területen összesen hét kápolna található. Mindegyik kápolna története egyedi, létrejöttük a középkortól egészen napjainkig tart. A legkorábbi a 11-12. századból való bencés szerzetesrend kolostor romjait, a hegy északnyugati oldalán, a Raposka felé néző részén találták. Rendkívül szép, a formajegyei alapján a 13. századból való a Szent Kereszt-kápolna, amely a keleti oldalon fekszik. Különleges története és a Szent György-hegy látképében elfoglalt emblematisz helye okán is jól ismert a csak Emmaus néven emlegetett, mára már szinte teljesen

leomlott Ify-kápolna. Találunk a hegyen jelenleg is épülő kolostort is, amely az egyetlen a hét kápolnából, amely nem a katolikus, hanem az ortodox egyházhoz köthető. A borászok, szerzetesek mellett a hegy évek óta művészek állandó vagy ideiglenes otthona is.

A félév során ennek a rendkívül összetett és sokrétű helyszínnek a rétegeibe ássuk bele magunkat, alkotunk értékárat és a megismertekhez szorosan kapcsolódóan koncepciót ideiglenes, állandó, elméleti, láthatatlan vagy látható építészeti alkotásnak. Célunk, hogy a megismerést követően létrehozott kis léptékű beavatkozás szolgálja a hegyen élő közösségek életét, artikulálja az egyes elemek jellegzetességét, miközben szelíd kapcsolatban marad a természeti adottságokkal, a hellyel.

A kurzus során a személyesség, a személyes megismerés, kutatás, és személyes látásmód, érzések megfogalmazása éppoly fontos, mint az alkotás maga. A feladatok lehetőséget teremtenek, hogy az eltérő technikákat és munkamódszert megkívánó feladatok során újabb és újabb nézőpontból vizsgáljuk egyénileg a hegy számunkra nagy hatással bíró adottságait.

Az első utazást követően a helyszíni tapasztalatok alapján alkotópárosoktól egy-egy értéktárat kiegészítő anyagot kérünk. A tankör egésze egybe összeállítható anyagot hoz létre.

Az alkotópárosok 2. feladathoz tartozó helyszínválasztása és koncepcióalkotása ezután történik meg.

Utazás

Az utazás a tanmenet részét képezi, a megismerés alapjául szolgál és a feladatválasztás és tervezés elkerülhetetlen eleme. Habár egyszeri alkalommal utazunk le közösen, javasoljuk, hogy egyénileg akár egy napra, vonattal is látogassatok vissza a félév során.

0. feladat - ISMERKEDÉS



Az második órára minden hallgató hozzon 1 db egy vonalas rajzot, amelyet egy A5-ös méretű kartonpapírra (min. 160g) rajzol fekete tollal. A lap hátsó felére írja fel a nevét, a témát és két sort, amely röviden leírja a vonalas rajz koncepcióját. Alapvetően egy névjegykártyaként is értelmezhető feladat volna, amit helyesebben inkább játéknak neveznénk. Fontos, hogy kapcsolódjon a féléves témánkhoz és alkotójához a kártyán szereplő rajz. Nem feltétlen kell, hogy a Szent György-hegyről szóljon. Mesélhet ez a rajz egy olyan dombról, hegyről, erdőről, térről, kisváros helyzetről, amely különösen mély nyomot hagyott bennetek. Ha ezt választja valaki semmiképp sem az lenne a feladat, hogy pontos rajzot adjon nekünk a fizikai helyről, hanem a számára fontos mintákból, szillettekből, formákból, téri helyzetből, fényből, vagy érzésből induljon ki, amelyek által a többiek megtudhatnak valami különlegességet arról a távoli helyről és látogatójáról is.

Ha esetleg már volt élménye az alkotónknak a Szent György-heggyel, vagy a hegyen éléssel kapcsolatban az is jó téma lehet.

Ha nem helyhez kapcsolódik, akkor kapcsolódhat a gyűjtés témához, ill. a gyűjtőszendélyhez is akár.

Egy névjegykártya sokat elmond a tulajdonosról, a betűtípus, a rajzolata, a papír anyaga, a betűk távolsága, ha szerepel rajta logó annak az összetettsége vagy egyszerűsége. Nagy gondossággal készítsétek el ezt a rajzot!

Ha valakinek nincs kedve valós helyet bemutatni az is lehet, hogy a Szent György-hegyről vélt vagy valós számára fontos elemekből indul ki. Ez egy játék, hogy megismerjük egymást és hangolódjunk a feladatra.

Példaként felvetek néhány lehetőséget, amelyben el lehet időzni. Ezek természetesen csak kapaszkodók, egészen nyugodtan el lehet rajtuk hajózni más irányba is.

topográfia, sziluett, látképek, természeti formák, növényzet, szőlősorok, kápolnák, kápolnák helyei a hegyen, azok egymáshoz való viszonya vertikálisan és felülnézetben, útvonalak, turista útvonalak, autós utak, borászatok, talaj típusok, széljárás, formák, alakok, emberek, épített formák, építmények a hegyen, jelek, termékek, termények, termések, rétegek, metszetek, sűrűsödések és lazulások, zöldek és épített területek, bejárások, átjárások és szintkülönbségek, közösségi terek és építmények, a hegy időbeli képe, évszakonként, időben, erodálás munkája, kutak, keresztek...

bemutatkozás: 2023. március 6. hétfő 8:15

pót: 2023. március 13. hétfő 8:15

1.feladat - ÉRTÉKTÁR LÉTREHOZÁSA



Az első feladat három részből áll, amelyet az első kirándulás alatt kell elkészíteni és azt egy héttel azt követően kell leadni. A feladat célja a tágabb helyszín megismerése, a ránk gyakorolt hatásának reprezentálása, valamint a kiválasztott szűkebb terület fizikai adottságának dokumentálása, annak aprólékos megfigyelése.

(a) A tágabb helyszín megismerésének szubsztanciájaként egy installációt kell készíteni egy szokványos gyufásdobozba egyénileg. A gyufásdoboz összes felülete felhasználható, bármilyen technikával készíthető, tartalma is bármilyen médiumot használhat. Lehet benne rajz, írás, vers, montázs, kollázs, lenyomat, fénykép, gyűjtés... Fontos, hogy a gyufásdoboz reprezentálja a hely

atmoszféráját, próbálja átadni a ránk gyakorolt hatását. Legyen nagyon személyes és mások által nem ismert. Olyan ez, mint egy titok, amelyet most elárulunk egymásnak, ha kinyitjuk a dobozt. A gyufásdobozokból rendezett mikro-kiállításunk így sorozatként is értelmezhető helyspecifikus alkotás lesz.

(b) Alkotópárosokba rendeződve a választott helyszínről le kell adni négy darab fotót, illetve egy fotósorozatot. A fényképeket manipulálni lehet, sőt ajánlott. A képeknek fekete-fehérnek kell lenniük, magas felbontásúaknak (nyomtatásra alkalmasnak kell lenniük), ajánlott az ortogonális nézet és a függőleges torzulások elkerülése, javítása. A jó fotó a második feladat során a végső inspiráció ill. a végső reprezentálás alapanyaga is tud lenni. Fontos tehát!

(c) A választott helyszínről készüljön egy aprólékos rajz, amely a meglévő adottságokat dokumentálja. A rajz önmagában a második feladat inspirációja is ill. a végső reprezentálás alapanyaga is lehet akár. Fontos tehát!

Az alkotópárosok az alábbi helyszínek közül is választhatnak (b+c):

Lengyel-kápolna és környéke
Ify-kápolna és környéke
Örömhírvétel-kápolna
Örömhírvétel-kápolna előtti rét
Örömhírvétel-kápolna és Kaán Károly kulcsosház közötti gyalogos út
Kaán Károly kulcsosház
Panoráma körút
Szent György-hegy csúcsa és az esőbeálló
Sárkányvölgy (és Borbolt a völgyben)
Mókus körút és a Hóbor pince
Kolostor rom
...

Leltár: 2023. március 20. hétfő 8:15
utóleltár: 2023. március 27. hétfő 8:15

2.feladat – HELYSPECIFIKUS INTERAKCIÓK



A 2. feladat koncepciója a már jól megismert és dokumentált helyszínből alakul és alkotópárosok hozzák létre. A létrehozandó alkotások nem feltétlenül állandóak, lehetnek időszakosak, eseményhez köthetőek vagy nem. Fontos, hogy jellegüket tekintve installációhoz hasonlítsanak, ami nem minőségi meghatározás, hanem az alkotás könnyedségét jelzi. Szorgalmaznánk, hogy

helyszínen fellelhető anyagokból készüljön, vagy ha oda is kell szállítani, a már ott megjelenő anyagokhoz hasonló legyen.

Példaként felvetünk néhány lehetőséget, amelyekből választani lehet, eltérni, bővíteni szintén. A funkció és a helyszín szintén indokolt esetben variálható.

közösségi asztal a borászok örömeire és körülötte a tér - Lengyel-kápolna és környéke
 emlékezés helye - Ify-kápolna és környéke
 madár és lepke leső - Örömhírvétel-kápolna előtti rét
 érzékszervi útvonal - Örömhírvétel és Kaán Károly kulcsosház közötti gyalogos út
 stációk - Örömhírvétel és Kaán Károly kulcsosház közötti gyalogos út
 hűsölő a jégbarlang mellett - Kaán Károly kulcsosház
 kitekintő - Panoráma körút
 bivak - Szent György-hegy csúcsa és az esőbeálló átalakítása
 helykijelölés - Szent György-hegy csúcsa és az esőbeálló
 kitekintő - Szent György-hegy csúcsa és az esőbeálló
 hely közösségi piknikhez a Sárkányvölgyben (és/vagy a Borbolt a völgyben kertjében)
 Szent György-hegy kapuja és pohárfellevő - Mókus körút és a Hóbor pince kolostor rom emlékhely
 kápolnák a Szent-György hegyen útvonal
 keresztek a Szent-György hegyen útvonal
 kutak a Szent-György hegyen útvonal
 „capella in monte” emlékhely
 bazaltiskola

...

A koncepciót három eltérő, egyszerű makett és hozzájuk tartozó vonalas rajzzal, vagy fotóba illesztett makett-képpel kell bemutatni.

A kiválasztott koncepció továbbgondolása után a gondolatok bemutatásánál, habár ugyanazokat a munkarészeket is kérjük, sokkal részletesebb kidolgozása már indokolt.

1 vagy 2 (alaprajz/helyszínrajz, homlokzat) vonalas rajz 1:100-1:10-ben
 1 jellemző metszet 1:100-1:10-ben
 1 látványterv, amely a helyszínfotóból kollázs technikával készül vagy a makettről készült kép alakításával készül
 700-1000 karakternyi koncepciót leíró minőségi saját szöveg, vagy idézet makett

gondolatok bemutatása: 2023. április 17. hétfő 8:15
 pótleadás: 2023. április 24. hétfő 8:15

Végső leadás:

1 vagy 2 (alaprajz/helyszínrajz, homlokzat) vonalas rajz 1:100-1:10-ben
1 jellemző metszet 1:100-1:10-ben
1 látványterv, amely a helyszínfotóból kollázs technikával készül vagy a makettről készült kép alakításával készül
700-1000 karakternyi koncepciót leíró minőségi saját szöveg, vagy idézet makett

Végső leadás: 2023. május 15. hétfő 8:15

Végső pótleadás: 2023. május 22. hétfő 8:15

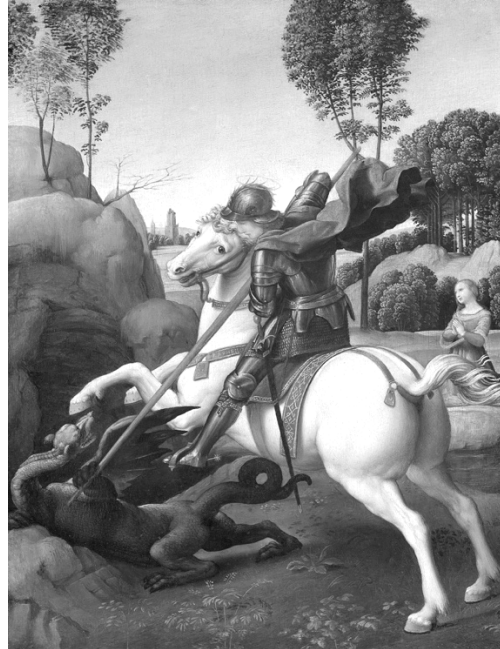
Teljes anyag leadása:

leadás: 2023. június 2. péntek 23:59

pótleadás: 2023. június 9. péntek 23:59

Az egyes órák programja és a határidők a következők:

ÓRA	DÁTUM	PROGRAM	HELYSZÍNEK	FELADATOK
1.	febr. 27.	bevezető	BME K352. v. tanszék	Kronavetter Péter: Gyűjtés fontossága c. előadása Biri Balázs: Kövek c. gyűjtés bemutatása Rajz feladat ismertetése (0.) Kirándulás megbeszélése
2.	márc. 6.	konzultáció	BME K352. v. tanszék	Bemutakozás a rajzfeladattal (0.) Cseh András: Bazalt Barát - közösség, tanulás, Balaton-felvidék (és némi építészet) ea. Szent György-hegy, amit mi már tudunk Fazekas Katalin, Oroszlány Miklós
	márc. 9.	ajánlott ea.	BME K210.	Bivak ea. a TT1 tárgy keretein belül
	márc. 11-12.	UTAZÁS	Szent György-hegy	indulás: Szombat 7:00 Szt. György-hegy: 10:00 Bögös András építész előadása az Ify kápolnánál Márton atya látogatása érkezés: Vasárnap 18:00
3.	márc. 13.	konzultáció	BME K352. v. tanszék	Kisberzsényi-Nagy György: Forog c., előadása (Somló)
4.	márc. 20.	KONCEPCIÓTERV	BME K352. v. tanszék	Pongor Soma: Kővágóörsi Alkotótábor c. előadása Értéktár felállítása - Gyűjtések bemutatása (1.) és a feladatfelvetések közös átgondolása
5.	márc. 27.	konzultáció	BME K352. v. tanszék	Oroszlány Miklós: Mapping c. előadása Fazekas Katalin és Fejérdy Péter: Rajz c. előadása
6.	ápr. 03.	konzultáció	BME K352. v. tanszék	konzultáció
	ápr. 10.	vázlatteví hét	-	-
7.	ápr. 17.	VÁZLATTEV	BME K352. v. tanszék	Gondolatok bemutatása és értékelése (2.)
8.	ápr. 24.	konzultáció	BME K352. v. tanszék	Rajzbemutató, fotók bemutatása
	máj.1.	Munka ünnepe	-	-
9.	máj.8.	konzultáció	BME K352. v. tanszék	Makett tervek átbeszélése, konzultáció
10.	máj.15.	LEADÁS	BME K352. v. tanszék	Gondolatok végső bemutatása és megbeszélése, dokumentumtár
	máj.22.	-	-	-
	máj.29.	Pünkösöd	-	-
	jún.2.	LEADÁS	-	-péntek 23:59h -fotók leadási határideje
	jún.9.	PÓTLEADÁS	-	-péntek 23:59h



Linkek

Szent György-hegyről
Szent György-hegy és a Sárkány-lik legendája
Bazaltorgonák tanösvényről
Umwelt - művészeti és tudományos nyári akadémia
Kísérlet#1 - Épstúdió
Közösség Tér Település
Köveit széthordták, a története megmaradt - A Szent György-hegy titkos kolostora
A Szent György-hegy hét kápolnája videó
Ify-kápolna
Összeomlott a Szent György-hegyi Emmaus-kápolna
Örömhírvétel-kápolna
5 kápolna a Szent György-hegyen túra
Szent György-hegy hajnalig rendezvény
Nyári pince

Könyvek

Egy ember, aki kétszer halt meg - Az elfeledett Ify Lajos plébános portréja
Hamvas Béla: Öt géniusz
Peter Zumthor: Atmospheres
Peter Zumthor: Thinking Architecture

Gyűjtés a feladatokhoz

Uwo By Workshop / Woven
Andy Goldsworthy -Rivers and Tides: Andy Goldsworthy Working with Time,Trailer
Andy Goldsworthy-Rivers and Tides: Andy Goldsworthy Working with Time
Olafur Eliasson: Playing with space and light
Olafur Eliasson: Light is life
James Turrell: You Who Look



A félévi kiírás részét képező mellékletek

archív fotók és képeslapok
archív térképek
légifotók
alaptérkép (Szent György-hegy)
alaptérképek (Kisapáti, Raposka, Hegymagas)
turista térképek
Ify kápolna felmérési tervei

gyufa doboz sablon
átnézeti térkép

2023. február. 23.

Fazekas Katalin DLA
fazekas.katalin@epk.bme.hu